

WEES REALISTISCH. DENK HET ONMOGELIJKE (*): REFLECTIES BIJ BEWEGING.NET

Patrick Develtere
Afscheidnemend algemeen voorzitter beweging.net

Eén van mijn “sociologische vaders” is Albert Martens. Samen met Emmanuel Gerard, hoofdredacteur van deze Gids, schreef hij in 1987, nu dus een dertig jaar geleden, een boeiend stuk over de vernieuwende coöperatieve beweging in België. Het verscheen in een bundel onder leiding van een andere inspirator, Jan Bundervoet.

Volgens Albert Martens’ theorie kan je alleen van een sociale beweging spreken als drie dimensies met elkaar verbonden zijn en elkaar versterken: een visie (of ideologie), een praxis (sociologisch jargon voor participatie of betrokkenheid) en een organisatie. Deze drie dimensies hebben elk hun eigen belang. Een sociale beweging zoekt altijd naar de optimale verhouding tussen deze drie dimensies, zo betoogde Martens. In elke beweging vind je visionairs of ideologen die vooral oog hebben voor de doelstellingen, de weg te gaan, de stappen te zetten. Anderen moeten minder weten van discours, van verhalen en gepraat. Zij zijn de militanten, de doeners, de mobilisatoren. Zij zorgen ervoor dat er op straat gekomen wordt, dat de folders verspreid worden, dat het

Een beweging leeft wel altijd op gespannen voet met die samenleving. Het wil die samenleving veranderen, bijsturen, omwentelen.

grote verhaal bij de “gewone” man en vrouw terecht komt. En dan heb je nog de organisatoren, de bestuurders of wat we zo mooi in onze beweging de “vrijgestelden” noemen. Zij zijn met statuten, structuren, budgetten, personeel en de regelgevende kaders bezig.

Een sociale beweging is wel geen geïsoleerd fenomeen. Het is steeds deel van een samenleving. Een beweging draagt een stuk de karakteristieken van die samenleving met zich mee. Maar het leeft wel altijd op gespannen voet met die samenleving. Het wil die samenleving veranderen, bijsturen, omwentelen.

De omvorming van het ACW in beweging.net is een mooie illustratie van Albert Martens zijn inzichten. Het ACW was een koepel. Iets dat echt paste in een verzuilde, vrij hiërarchische samenleving. Het ACW presenteerde zich als een conglomeraat van 6 deeltakken en bundelde zo de kracht en de macht van de christelijke arbeidersbeweging. Door die eenheid kon het de arbeidersbevolking de fierheid geven die ze verdiende en een rechtmatige plaats opeisen in de zich ontwikkelende welvaartstaat. Het ACW stond ervoor garant dat die Belgische versie van de welvaartstaat rekening hield met een aantal principiële keuzes: herverdeling van de welvaart, sociale dialoog, ruimte voor vrij sociaal initiatief. Het ACW en zijn “deeltakken” herbevestigden deze principes keer op keer tijdens grote congressen, zetten dat zelf ook om in duizenden sociale initiatieven tot in de verste en kleinste uithoeken van het land en bouwden daar rond zeer sterke organisaties. Met eigen ondernemingen woog men op de markt. Met eigen “mandatarissen” woog men op de politiek. Wat onmogelijk werd geacht werd gerealiseerd.

(*) ERNST BLOCH

Beweging.net is volgens mij het logische uitvloeisel van dit unieke verhaal. De metamorfose is uitgedroefd door honderden dialoogmomenten met militanten en “vrijgestelden”. Het is een aanpassing aan de wijzigende sociale, economische, politieke en culturele omgeving. De principiële keuzes blijven gericht op herverdeling van welvaart, sociale dialoog en ruimte voor vrij sociaal initiatief. Maar burn-outs, klimaatsopwarming, luchtvervuiling, mobiliteitsinfarcten, zingevingsvraagstukken, integratieproblemen en vele andere

actuele uitdagingen zetten een beweging voor een radicale keuze voor meer kwaliteit van leven en samenleven. In een netwerkmaatschappij komt de keuze te liggen bij een meer horizontale en meer dynamische verhouding tussen 11 partnerorganisaties en 4 geassocieerde partners. Van deeltakken is geen sprake meer. In een open samenleving wordt gekozen voor een open netwerk dat ook een veelheid aan coalities aangaat met andere middenveldactoren. Vanuit deze nieuwe dynamiek wordt er geïnnoveerd. Elke partnerorganisatie zet zelf in op kwaliteit van leven en samenleven. Het ACV zoekt oplossingen voor werkende armen en schijnzelfstandigheid. CM wordt gezondheidsfonds. Familiehulp zet in op nieuwe zorgnoden. Wereldsolidariteit promoot sociale bescherming in het Zuiden. De sociaal-culturele organisaties spannen zich in voor de ontspanning van deze hyperkinetische samenleving en economie. Daarnaast groeit een brede variëteit aan gezamenlijke initiatieven. MyTrusto voor mensen in schuldproblemen. Luchtconsulenten gaan de strijd aan tegen luchtvervuiling en ademhalingsproblemen. Fietsbibliotheken dragen bij aan een circulaire economie. Opnieuw volgt men het devies van Ernst Bloch: “wees realistisch. Denk het onmogelijke”. Opnieuw kan men trots zijn voor zoveel engagement.

Er is wel nog werk aan de winkel. Ik wil hierover niet het laatste woord maar doe gewoon drie suggesties.

Ik zou de visionairs wat luider willen horen. Veel meer debat. Deze Gids op Maatschappelijk Gebied is daar een goed, maar niet het enige instrument voor. Meerstemmigheid mag en moet. Laat ons maar eens goed discussiëren over deze samenleving. Over wat goed loopt (hoe komt het dat we in alle internationale rankings tot de welvaarts- en welzijnstop behoren?) en over wat er echt wel fout loopt (waarom aanvaarden we zoveel en toenemende ongelijkheid en armoede? Waarom laten we toe dat kwetsbaren als profiteurs weggezet worden? Waarom zetten we mensen weg omwille van hun achtergrond en waarden en we ze niet omwille van hun voorgrond?).

De militanten mogen gerust wat meer ruimte krijgen. De militant anno 2017 bedoel ik dan. Deze is zich bewust van zijn of haar talenten.

In een open samenleving wordt gekozen voor een open netwerk dat ook een veelheid aan coalities aangaat met andere middenveldactoren.

Ik zou de visionairs wat luider willen horen. Veel meer debat. Deze Gids op Maatschappelijk Gebied is daar een goed, maar niet het enige instrument voor. Meerstemmigheid mag en moet. Laat ons maar eens goed discussiëren over deze samenleving.

Die militant wil creatief zijn; wil nog wel bevraagd worden maar niet overvraagd; wil de handen uit de mouwen steken en concrete, tastbare dingen doen; wil werken van thuis uit, van achter de computer, via internet en wil genieten van de samenkomsten. De meeste van die militanten hebben lak aan plannen op lange termijn en verkiezen korte termijn engagementen én zichtbare resultaten van hun inzet. De organisatoren die hebben ook werk aan de winkel. Onze samenleving snakt naar waardegedreven en echt sociaal ondernemerschap. De overheid kan niet alles aan en dat willen

we trouwens zelfs niet. De marktactoren hebben andere ambities wanneer ze interesse vertonen in de toenemende zorgnoden, de mobiliteits- en huisvestingsvraagstukken, daklozenproblematiek of zelfs vereenzaming.

Een hele boterham dus voor beweging.net als sociale beweging. Maar ten slotte een laatste woord. We doen het voor alle mensen en voor de gehele mens. We doen het ook met tomeloze waardering voor iedere mens. Vakbondsdélégués, mutualisten, sociaal-culturele duizendpoten, NGO-militanten, sociale ondernemers van deze beweging: thank you for being you!